

drives ogsaa nu i en Statskasen tilhørende Gaard. Senere gik Frederiksværk over til Domainebestyrrelsen, men efterhaanden som Eiendommene der bleve solgte, er følgende Clausul indført i samtlige Skjøder: „Saalænge de Contracter, ved hvilke der nu er hjemlet Enerettighed paa visse Næringsveie paa Frederiksværk, ikke ere udløbne, formenes det saavel Kjøberen som enhver anden Beboer paa Eiendommens Grund, hvad enten disse blive samlede eller udstykket, at drive nogen Næringsvei eller at besatte sig med noget Foretagende, der kunde gjøre Indgreb i de ommeldte Enerettigheder. De nævnte Contracter omfatte Kjøbmandshandel og Kobbersmedning“; men det hedder fremdeles: „Naar disse Contracter ere udløbne, ville Kjøberne og efterkommende Eiere frit og uhindret kunne gjøre alle de Indretninger og Anlæg paa Eiendommens Tilliggende samt udøve al den Rettighed og Bedrift, som de til deres og Efterkommeres Fordeel bedst vide, vilde og kunne, uden anden Indskrænkning end den, den almindelige Lovgivning og Communalindretningen paa Frederiksværk maatte foreskrive. Det forekommer mig, at der her ligger et klart Svar paa de to Spørgsmaal af den ærede Forespørger. Det er saa langtsfra, at de Indskrænkninger i Næringsadkomsten, som nu paa hvile alle disse Eiendomme i Genhold til de Skjøder og Contracter, i Kraft af hvilke de Paagjældende besidde deres Eiendomme „staae uden for Lov og Ret“, at det tværtimod er i Medhold af „Lov og Ret“, at Contracten skal opretholdes, og det er saa utvivlsomt, at Staten ikke kan tillade de Paagjældende at benytte nogen anden Ret end den, de have kjøbt, at den tværtimod paaviser en Maade, hvorpaa de ville kunne slippe frie for den Indskrænkning, de nu ere underkastede, nemlig naar den nuværende Forpagtning udløber. Jeg skal endnu bemærke, at den tilstaaede Eneret ikke vedrører den egentlige Høkerhandel, derfor blev der ogsaa strax i Begyndelsen udstedt Bevilling til at drive Høkerhandel, og senere ere to saadanne Bevillinger udstedte, idet Ministeriet gik ud fra, at en saadan Bevilling endnu var nødvendig; man kom imidlertid snart til den Er-

kjendelse, at det ikke var rigtigt, og i Genhold til Loven af 8de Marts 1856 er der udstedt Patenter, hvorved de Ting, som gjorde Indgreb i Eneretten, ikke derunder vare indbefattede. Da Loven af 29de December 1857 udkom, er der udstedt Næringsbeviser for Høkerhandel, med det udtrykkelige Forbehold, at saalænge Contracten bestaaer, maa Vedkommende ikke forhandle saadanne Høkervarer, der staae i Strid med det saaledes tilhørende Contractsforhold. Men da, hvad den ærede Rigsdagsmand har fuldkommen Ret i, Frederiksværk ikke er nogen By, saa er den ikke beskærmet ved dette Belte af 1½ Mil fra Byen, hvor Kjøbmandshandel ikke maa drives. Iøvrigt forekommer det mig, at naar man tager Hensyn til Indvaanerne paa Frederiksværk, er det meget langtsfra, at den Enerettighed egentlig er til Skade for dem, idet den fornødne Concurrence finder Sted, hvorved de kunne faae billige Varer, om ikke i Byen selv, saa i alt Fald i dens umiddelbare Nærhed. Jeg skal kun bemærke, at foruden den Enehandel, der udøves af en Mand, der er mellem 60 og 70 Aar, er der en anden Eneret, nemlig til Kobbersmedning, der hidrører fra et ganske lignende Forhold, men den sidstnævnte Eneret har iøvrigt ikke Noget at sige, da den Paagjældende i længere Tid ikke har drevet sin Profession, og i den senere Tid har opgivet sit Bo. Det har saaledes viist sig, at selv med denne Eneret kan en sliq Næringsvei ikke betale sig, og selv om han ikke var villig til at opgive den, hvad jeg ikke betvivler, vilde den neppe være trykkende for Noget. Den Vei, paa hvilken Afløsning kan finde Sted, er givet i selve Forholdet; idet, saasnart Monopolet ophører, de Andre da indtræde i deres lovlige Ret. Naar jeg er bleven spurgt, om det gaaer an, at denne Eneret udøves ved en Anden, da ligger mit Svar deri, at da der er indgaaet en Forpagtning, kan den naturligviis udøves af en Anden. Sluttelig skal jeg tilføie, at de, der vilde Frederiksværk vel, ikke formeget skulle rokke ved denne uomtvistelige Ret.

J. Nielsen: Naar den ærede Indværgsminister anførte, at Eiendommene vare solgte, med den Forpligtelse, at der ikke maatte